

Interpellation IP 1/2019 rd

Kai Mykkänen saml m.fl.

Interpellation om regeringens finans- och sysselsättningspolitik

Till riksdagen

Starka statsfinanser är de fattigas främsta trygghet. Att kortsiktigt leva över sina tillgångar drabbar framför allt de finländare som är mest beroende av samhällets tjänster och inkomstöverföringar. Därför ligger det i varje finländares intresse att samtidigt som staten fattar beslut om betydande utgiftsökningar, fattas det också beslut om hur pengarna ska tjänas in.

Vi får aldrig tillåta att Finland drivs in i en okontrollerad skuldspiral, där välfärdssamhällets ryggrad förlamas. Var och en av oss ska kunna lita på att samhället kan hjälpa den som behöver det.

Staten har ingen bottenlös börs som det bara går att ösa ur. Det enda som finns är finländarnas plånböcker och de medel som samlats in ur dem. Det är regeringens ansvar att visa hur de gemensamma medlen används på ett ansvarsfullt sätt. Riksdagen har en skyldighet att ingripa om staten inte bär sitt ansvar klanderfritt.

Genom denna interpellation vill vi undertecknade riksdagsledamöter att riksdagen ska bedöma om regeringen har hand om ekonomin på ett sådant sätt att vi också i morgon och i övermorgon hållbart kan finansiera viktiga tjänster för alla.

Regeringens första budget är ett luftslott: utgifterna ökas utan vetskap om inkomster. Om inkomsterna inte skulle öka, vem får då tackla problemen? Det hotar i förlängningen gå så att räkningen för regeringens ansvarslöshet får betalas av de som mest behöver samhällets stöd: barn, utslagningshotade ungdomar och äldre. Om kassan sinar drabbar problemen också de som ser till vår välfärd, såsom lärare, poliser och vårdare och de flitiga arbetstagare och företagare som finansierar vår välfärd. Varje finländare får handgripligen känna följderna av en slapphänt finanspolitik.

I regeringsprogrammet står helt riktigt att regeringen förbinder sig att stärka den offentliga ekonomins hållbarhet på lång sikt. Programmet identifierar hållningslöshetens faror och risken att hamna i en ohållbar skuldsättningsspiral som i längden tvingar oss att skära ned utgifterna eller höja skatterna. Regeringsprogrammet lägger också fram goda grunder för en ansvarsfull ekonomi: "För att Finland ska kunna säkerställa tillgången på högkvalitativa tjänster där människovärdet respekteras och trygga försörjningen för hela befolkningen i landet, måste den offentliga ekonomin vila på en stabil grund och skötas på ett hållbart sätt."

Visst talar regeringen vackert, men gärningarna svarar inte ens mot regeringsprogrammet, för att inte tala om de löften som regeringspartierna gav före valet. Före sommaren fick vi höra att det läggs fokus på hållbarheten i de offentliga finanserna och en hög sysselsättning; att det ska gå lätt

Interpellation IP 1/2019 rd

att få fler vårdare inom äldreomsorgen och att det också finns resurser; att företagsstöd som missgynnar klimatet ska skäras ner kraftigt; att det ska fås fram bestående satsningar i miljardklassen för utbildning. Gemensamt för dessa goda nyheter är dessvärre att inte en enda av dem längre är giltig.

Regeringen bör iaktta åtminstone skrivningarna om finans- och sysselsättningspolitik i sitt eget program. Vi bekymrar oss över varje finländares framtida välfärd, och därför vill vi genom en interpellation bedöma om det går att lita på regeringen och dess löften till finländarna.

Sysselsättningsmål utan verkningsfulla medel

Regeringsprogrammet ger medborgarna sex centrala löften. Det sjätte löftet är ett löfte om rättvisa mellan generationerna. Regeringen uppger att den inte vill leva på bekostnad av kommande generationer och därför förbinder sig till en sysselsättningsgrad på 75 procent och till att den offentliga ekonomin är i balans år 2023.

Regeringen lyfter själv fram i sitt program att en ökning av sysselsättningsgraden är det viktigaste enskilda elementet i inkomstunderlaget och en förutsättning för finansiell balans. Det förutsätter att antalet sysselsatta ökar med minst 60 000 personer och framför allt att sysselsättningsgraden höjs till 75 procent fram till utgången av 2023. Regeringen lovar också att om målet inte nås, vidtar regeringen målmedvetna åtgärder. I sin granskning utesluter regeringen enligt sitt löfte ingen metod som kunde tänkas förbättra sysselsättningen.

Både när det gäller finansiering av utgiftsökningar och balansering av finanserna litar regeringen till att sysselsättningen kommer att öka under valperioden. Men konkreta sysselsättningsåtgärder vars effekter har bedömts av ministerierna, de lyser med sin frånvaro. I budgetmanglingen förmodade regeringen inte komma med nya genomslagskraftiga sysselsättningsåtgärder: budgetens sysselsättningseffekter kommer snarare att uppvisa minus än plus. Bottnen håller på att ramla ur regeringens hela program och politik.

Regeringen är i färd med att öka och utveckla lönesubventionen. Men inte ens i denna fråga har regeringen klarat av att lämna en ministerieanalys över sysselsättningseffekterna. Lönesubventionerna ökas med 10 miljoner euro i nästa års budget och med 16 miljoner euro fram till 2023. Lönesubvention är ett effektfullt medel, särskilt när den inriktas på företag — den prioriteringen ska regeringen ha tack för. Men några få steg framåt är inte nog när det är flera kilometer till mål. En betydande ökning av lönesubventionen är dessutom ett dyrt sätt att åstadkomma en bestående ökning av sysselsättningen. Därför blir den positiva effekten på de offentliga finanserna blygsam. Regeringen betonar också själv i sitt program att i de sysselsättningsfrämjande åtgärderna fästs särskild vikt vid att åtgärderna är kostnadseffektiva.

En konkret åtgärd för att kalkylera sysselsättningseffekten är att höja den nedre gränsen för arbetslöshetsslussen. Regeringen står i enlighet med arbetsmarknadsorganisationernas framställning i beråd att höja den nedre åldersgränsen med ett år. Men höjningen leder inte till en bestående förkortning eller eliminering av arbetslöshetsslussen, som enligt undersökningar sänker sysselsättningen bland äldre. Ändringen skulle i själva verket inte få något som helst genomslag un-

Interpellation IP 1/2019 rd

der innevarande regeringsperiod, utan slussen skulle förlängas under hela regeringsperioden i och med att pensionsåldern stiger.

Regeringens mål att underlätta arbetskraftsinvandringen är värt att stödja. Det är ett tveklöst faktum att befolkningen i arbetsför ålder minskar i Finland varje år, och finländska företag har ett trängande behov av mer arbetskraft. Regeringen går in för att försnabba handläggningstiderna för uppehållstillstånd bland annat genom att överföra tillståndsärenden för arbetskraftsinvandring från inrikesministeriet till arbets- och näringsministeriet. Upphållstillstånd för utländska studerande efter utexaminering förlängs, och kompetenta personer ska lockas in från utlandet genom skatteincitament. Prövningen av arbetskraftstillgången slopas inte, men regeringen antyder ett snabbare förfarande på riksnivå i stället för den nuvarande regionala tillgänglighetsbyråkratin. Regeringen har också skrivit in ett positivt mål om att arbetsrelaterade uppehållstillstånd alltid ska handläggas inom en månad. Också här väntar vi fortfarande på resultat.

Regeringsprogrammet innehåller många goda mål som är värda att stödja. Regeringen konstaterar bland annat att sysselsättningsmålet förutsätter att partiellt arbetsföra, svårssysselsatta, unga, äldre och personer med invandrarbakgrund inkluderas i arbetsmarknaden i större utsträckning.

Problemet är bara att mål inte är detsamma som åtgärder. Aldrig så behjärtansvärda mål uppnås inte utan att någonting görs. Regeringen måste vara djärv nog att genomföra faktiska reformer om den tänker hålla fast vid sina mål.

Föregående regering lyckades baxa sysselsättningsutvecklingen mot tillväxt. Nu har den avstannat efter de positiva åren. När den ekonomiska tillväxten bromsas upp krävs det också mer ambitiösa reformer av regeringen än vad som ursprungligen beräknades för att sysselsättningsmålet på 75 procent ska kunna nås. Vi befinner oss i en situation där regeringen nu måste göra något för att i fråga om sina mål ens komma till startlinjen. Att skjuta upp sysselsättningsbesluten inger således på intet sätt förtroende. Det bara fördjupar de redan befintliga problemen.

Regeringens åtgärder sänker sysselsättningen

Regeringen försvårar även själv uppnåendet av sitt mål. Samtidigt som regeringen inte har förmått visa fram några verkningsfulla sysselsättningsåtgärder som skulle kunna infria förhoppningarna om positiva sysselsättningseffekter, fattar den beslut vars sysselsättningseffekt är negativ. Enigt ekonomistbedömningar drabbar de negativa sysselsättningseffekterna upp till 16 000 personer.

Regeringen fastställer i sitt program att den inte kommer att vidta några sådana arbetskraftspolitiska åtgärder som har negativa effekter på sysselsättningen utan att den samtidigt inför mer effektiva sysselsättningsfrämjande åtgärder. Men i praktiken lägger regeringen fram åtgärder som sänker sysselsättningen utan att kompensera för dem.

Regeringen ökar utgifterna utan vetskap om extra inkomster

Vid debatten om statsrådets meddelande om regeringsprogrammet tisdagen den 11 juni 2019 konstaterade statsminister Rinne ordagrant följande: ”Denna regering utgår från att de permanen-

Interpellation IP 1/2019 rd

ta utgifterna inte ökas om vi inte har vetskap om permanenta inkomster. Vi bygger inga luftslott: beslutet om sysselsättningsnivå ska vara baserade på reda siffror från finansministeriet och inte på några obestämda antaganden.”

Finansminister Lintilä framhöll i samband med presentationen av budgetmanglingen följande: ”Att sysselsättningsmålet inte skulle nås trots att de planerade utgiftsökningarna genomförs är inget alternativ för regeringen.”

Regeringen har informerat om sin proposition till nästa års budget. I propositionen ökas statens utgifter nästa år med 1,1 miljarder euro. Enbart nästa år tas det två miljarder euro mer i lån trots att budgeten redan nu lappas med inkomster av försäljning av statens egendom. Skuldsättningen är åter på väg att öka.

Regeringen ökar således utgifterna degressivt trots att det inte finns någon som helst säkerhet om extra inkomster eller genomslagsanalyser i fråga om sysselsättningsåtgärder. Statsministern handlar inte i linje med vad han lägger fram för riksdagen. Nästa års budget är uttryckligen ett luftslott av den typ som statsministern kritiserar. Regeringen ser ut att tolka sina egna principer selektivt.

Genom att snabbt öka utgifterna skjuter regeringen bekymmerslöst svåra avgöranden på framtiden. Regeringen har själv lagt fast att om inte hälften av de åtgärder som krävs för 60 000 nya sysselsatta är genomförda fram till nästa års budgetmangling, ses tidigare fastställda utgiftsökningar över vid budgetmanglingen. Om regeringen faktiskt avser att hålla fast vid sitt mål för balans i den offentliga sektorns finanser, kommer vi att få se de första nedskärningslistorna redan på hösten om ett år, om inga sysselsättningsåtgärder fås till stånd.

Regeringens skattepolitik skär ner sysselsättningen

I regeringsprogrammet står det att beskattningen ska stödja de mål som har ställts upp för den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken samt den internationella konkurrenskraften och livskraften i hela Finland. Men i praktiken kommer regeringen inte att förhindra en åtstramning av beskattningen med 250 miljoner euro nästa år. För en medelinkomsttagarfamilj med två löntagare innebär det en förlust på drygt 300 euro per år. Under föregående regeringsperiod förhindrades en åtstramning av beskattningen av finländare i arbetslivet genom medvetna beslut. Det resulterade i skattelättnader för 1,4 miljarder euro, och arbetet gavs här högsta prioritet.

Regeringen skär också ner hushållsavdraget med nästan 100 miljoner euro, trots att det stärker sysselsättningen och motverkar svart ekonomi. Kostnaderna för förvärvsarbete och företag höjs genom en skärpning av bränsleskatten på 250 miljoner euro som företag och medelinkomsttagare inte får någon kompensation för i övrig beskattning. Vidare krympte den mångomtalade gallringen av företagsstöd ihop till en skattehöjning på 120 miljoner euro för paraffindiesel. Någon ska betala det också. Regeringsprogrammets linjeval i fråga om beskattning är bra, men genomförandet är än en gång någonting annat än vad regeringen i sina egna program har avsett att göra.

Interpellation IP 1/2019 rd

Inga faktiska investeringar för att stärka framtida tillväxt och sysselsättning

Regeringen Rinne kallar utgifter som finansieras med inkomster för försäljning av statlig egendom för framtidsinvesteringar. Trots att flera av objekten i sig är värda att stödja, kan de inte ses som faktiska investeringar som på lång sikt skulle inverka positivt på tillväxten och påskynda privata investeringar. Regeringen bedrar främst sig själv. Ett verkligt framsynsarbete vore att använda motsvarande tillgångsposter exempelvis för att rekapitalisera högskolor och genomföra snabba tågförbindelser. Nu används ju pengarna bland annat för att anställa lärare trots att ingen vet vad som sker med dem när engångstillgångarna är förbrukade.

Metoder finns men modet saknas

Betydelsen av en hög sysselsättningsnivå för välfärden kan inte betonas nog. En god sysselsättningspolitik är också en god välfärdspolitik och ett effektivt medel för att bekämpa marginalisering. Varje familj som upplever arbetslöshet, varje människa som upplever arbetslöshet bär på en ständig oro över försörjningen och har en förhöjd risk för utanförskap. Regeringen borde inte försitta någon tid. Vi lider samtidigt av hög arbetslöshet och en eskalerande arbetskraftsbrist. Så många som möjligt måste fås med i arbetslivet så länge vi har tillväxt och efterfrågan på arbetskraft.

Regeringens framgång och en hållbar framtid för finländarnas välfärd vilar på att vi når en sysselsättningsnivå på minst 75 procent. Också utvecklingen mot ökad ojämlikhet motverkas i själva verket genom sysselsättning. Enbart inkomstöverföringar är inte nog. Dessutom har vi inte finansiering för inkomstöverföringar om den inte uppstår genom arbete. Regeringen går på om betydelsen av att öka sysselsättningen, men några verkningfulla medel syns inte till. Att hitta på metoder har lagts ut till arbetsmarknadens parter utan något resultatansvar. Resultatet syns i de obefintliga resultaten av budgetmanglingen: regeringen har inte lagt fram en enda sysselsättningsåtgärd vars genomslag skulle ha analyserats.

Det finns förvisso olika sysselsättningsåtgärder som även enligt ministeriernas analyser har positiva verkningar. Om regeringen inte vidtar de åtgärder som föreslagits för den, handlar det inte om brist på metoder utan brist på mod. Finland behöver en handlingskraftig regering som det går att lita på.

Med hänvisning till 43 § i Finlands grundlag framställer vi följande interpellation till den minister som saken gäller:

Hur mycket mer avser regeringen att öka de bestående utgifterna jämfört med de bestående inkomsterna i nästa års budget,

är det ansvarsfullt att öka statens bestående utgifter med kännedom om att merparten av dem under de närmaste åren måste återtas om regeringen inte kan besluta om tillräckliga sysselsättningsåtgärder,

vilken är den tidpunkt då regeringen skär bort de utgiftsökningar som nu har gjorts, om sysselsättningsåtgärderna inte skulle gå att genomföra enligt regeringsprogrammet,

Interpellation IP 1/2019 rd

hur avser regeringen att säkerställa att de lärare, vårdare, poliser och andra arbetstagare som nu anställs inte försätts i en oskäligen situation när medlen av engångsnatur tar slut och regeringen eventuellt återtar de bestående utgiftsökningarna, och

hur ska regeringen lyckas balansera de offentliga finanserna före slutet av valperioden om sysselsättningen inte utvecklas i överensstämmelse med regeringens mål?

Helsingfors 20.9.2019

Kai Mykkänen saml
Petteri Orpo saml
Jukka Kopra saml
Sari Sarkomaa saml
Anna-Kaisa Ikonen saml
Mia Laiho saml
Sofia Vikman saml
Juhana Vartiainen saml
Anne-Mari Virolainen saml
Matias Marttinen saml
Ville Kaunisto saml
Jaana Pelkonen saml
Janne Sankelo saml
Janne Heikkinen saml
Sinuhe Wallinheimo saml
Antti Häkkänen saml
Terhi Koulumies saml
Wille Rydman saml
Heikki Vestman saml
Sanni Grahn-Laasonen saml
Mari-Leena Talvitie saml
Paula Risikko saml
Heikki Autto saml
Saara-Sofia Sirén saml
Ben Zyskowitz saml
Kalle Jokinen saml
Kari Tolvanen saml
Pauli Kiuru saml
Elina Lepomäki saml
Sari Multala saml
Arto Satonen saml
Timo Heinonen saml
Pihla Keto-Huovinen saml
Ruut Sjöblom saml
Marko Kilpi saml
Ilkka Kanerva saml
Pia Kauma saml
Harry Harkimo liik